

Dagthema

Overweging 29 september – Henk Kemper

“... Want dat deze wereld omgekeerd moet worden is evident. Laten we daar, ieder op onze eigen manier, aan bijdragen. Onze mindset moet gericht zijn op gezamenlijke belangen en ontwikkelingen in het belang van een eerlijke en duurzame wereld ...”

Eerste lezing uit 1 Timotheus 6:17-31

Tweede lezing volgens Lukas 16:1-9; 13b; 14-17

Openingsgebed

Aan God die al wat is, geschapen heeft en leidt,
aan Hem die door ons genoemd mag worden:
Vader,
dragen wij in eerbied dit samenzijn op.

Wij delen brood, wij delen wijn,
en wij ontmoeten elkaar in de Naam van de
Vader,
de Zoon en de heilige Geest. Amen.

Lied *Huub Oosterhuis / Tom Löwenthal*

Herschep ons hart, heradem ons verstand,
dat wij elkaar behoeden en doen leven.
Maak ons tot uw gemeente,
wees de stem die ons geweten wekt.
Verberg u niet, verberg u niet.

Welkom en inleiding

Goedemorgen, mede namens Jeffrey die vandaag mee voorgaat. Wat fijn om iedereen weer te zien in dit huis, aan de andere kant van de gracht. Normaal zitten we op dit uur in ons eigen thuis aan de overkant, maar soms wordt dat huis verhuurd en wijken wij uit naar dit gebouw. Maar ook hier kunnen we elkaar als mede-zoekers, op weg naar een rechtvaardige wereld, ontmoeten.

Vandaag lezen we over de wereld van hebzucht, egoïsme en eigenbelang. We zullen zien hoe Jezus denkt over de slimme trucjes van op geld beluste mensen. En Paulus schrijft aan Timotheus woorden die hem een hart onder de riem moeten steken. Ook in die tijd schrijft Paulus al dat het een heel moeilijk missie is om Het Goede Nieuws te verdedigen.

Kennelijk is er in al die eeuwen niets veranderd als het gaat om de verdeling van geld, goederen en macht.

Dagelijks domineren in de media de machts- en krachtsverhoudingen tussen landen, tussen groeperingen en tussen mensen. Als we niet oppassen dan verzanden we in een gevoel van berusting en lethargie: er is toch niets aan te doen en de machtigen van de aarde trekken aan de touwtjes.

Dat laatste kan waar zijn, maar vandaag wil ik niet verzanden in het onmogelijke, maar in het mogelijke.

In mijn overweging kom ik er op terug en ik voorspel alvast dat er sombere zaken langs zullen komen. Maar als we ons die bewust zijn, dan kunnen we misschien in beweging komen, kunnen we elkaar bemoedigen en inspireren. Daar hoop ik vandaag op uit te komen. Het thema is niet voor niets “Deze Wereld Omgekeerd.”

Ondersteunend zullen we vandaag zingen over ons vertrouwen in God en elkaar, over het gevaar van onrecht en hoe dat in onze hoofden kan sluipen. En ook woorden die afgeleid zijn van de bekende bergrede. Het slotlied roept op om een nieuwe wereld te creëren waar voor iedereen genoeg brood en water is.

Tussendoor zal Irina van Philip Glass spelen “Metamorphose,” hoe toepasselijk wil je het hebben.

Laten we, ter voorbereiding op wat komen gaat, ons hoofd leegmaken en ruimte scheppen voor de woorden van God. Dat we open staan voor zijn wijsheid. Dat we rust vinden in ons hart om De Ene toe te laten.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Hoor je mij,
voor mij geen ander dan jij,
bij jou alleen ben ik veilig.

Godheid had mij in haar macht,
offers eiste zij, bloed, ik heb ze gebracht.
Haar grote namen waaiden voorbij, de jouwe niet,
die is hier op mijn lippen.

Hoor je mij,
voor mij geen ander dan jij
bij jou alleen ben ik veilig.

Enige die ik nog ken,
alles ben je mij, erfdeel en beker.
Lieflijke oorden vielen mij toe,
mijn hart klimt in mij,
mijn geest wordt wijd,
jij verkoopt mij niet,
voor geen prijs, voor geen ander.

Hoor je mij,
voor mij geen ander dan jij,
bij jou alleen ben ik veilig.

Eerste lezing: 1 Timotheus 6:17-31

Vertel de rijke mensen van deze wereld dat ze niet trots moeten zijn. Ze moeten niet vertrouwen op rijkdom, want die kun je makkelijk verliezen. Ze moeten vertrouwen op God. Hij geeft ons meer dan genoeg om van te genieten. Vertel de rijke mensen ook dat ze zo veel mogelijk goede daden moeten doen. En dat ze hun bezit moeten delen met anderen. Zo zijn ze goed voorbereid op de toekomst. Want zo zorgen ze ervoor dat ze het eeuwige leven krijgen.

Beste Timoteüs, verdedig de juiste uitleg van het goede nieuws, die ik je geleerd heb. Pas op voor de valse leraren en voor alle praatjes waarmee ze God beledigen. Zij noemen het kennis, maar het is onzin. De mensen die zulke dingen beweren, zijn hun geloof kwijtgeraakt. Ik wens je toe dat de Heer goed is voor jullie allemaal.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Er schreeuwt een mens, onrecht,
de schreeuw van de hongersnood.
Er werd op hoog gezag besloten:
een deel der mensheid hoeft geen brood.
Opdat wie rijk is rijk kan blijven leven,
wie heeft hem wordt gegeven, onrecht,
en de rest mag dood.

Het gaat als vuur, onrecht,
het blakert je steden zwart.
Maar jij woont in gekoelde tuinen,
met blinde muren om je hart.
Je leert de sterken op de zwakken jagen,
je leert ze zich gedragen, onrecht,
als een ras apart.

Dit is jouw uur, onrecht,
geen god die nog hoger scoort.
Je hebt al haast de hele wereld,
alleen nog niet het laatste woord.
Dat staat met licht geschreven in de geesten
van mensen, niet van beesten, onrecht,
en dat plant zich voort.

Tweede lezing: Lukas 16:1-9; 13b; 14-17

Het voorbeeld van de slimme dienaar

Jezus gaf de leerlingen nog een voorbeeld. Hij zei: 'Een rijke man had een dienaar die zijn zaken regelde. Maar de mensen klaagden bij de rijke man. Ze zeiden dat die dienaar slecht omging met het bezit van de rijke man. Toen riep de rijke man zijn dienaar en zei: 'Ik hoor van iedereen dat jij oneerlijk bent. Daarom kun je niet langer mijn dienaar zijn. Lever alle rekeningen bij mij in.'

De dienaar dacht: Ik word ontslagen! Wat moet ik doen? Werken op het land kan ik niet. En ik schaam me ervoor om een bedelaar te worden. Ik weet het al! Ik zorg ervoor dat ik vrienden krijg. Die kunnen dan voor mij zorgen als ik geen werk meer heb.

Toen riep de dienaar iedereen bij zich die schulden had bij zijn heer. Hij vroeg aan de eerste: 'Hoe groot is je schuld?' Die antwoordde: 'Honderd vaten olijfolie.' De dienaar zei: 'Hier is je rekening. Maak er snel vijftig vaten van.' Toen vroeg hij aan de volgende: 'Hoe groot is jouw schuld?' Die antwoordde: 'Honderd zakken graan.' De dienaar zei: 'Hier is je rekening. Maak er maar tachtig zakken van.' De heer zei tegen zijn dienaar: 'Goed gedaan! Je hebt je probleem slim opgelost.'

Jezus zei: 'De mensen die bij deze wereld horen, gaan slim met anderen om. Veel slimmer dan de mensen die bij het licht horen. Luister naar mijn woorden: Gebruik dat ellendige geld om vrienden te maken. Er komt een moment dat je niets meer aan je geld hebt. Dan zullen jullie welkom zijn in de hemel.' Je moet kiezen tussen God en het geld. Je kunt dus niet tegelijk voor God en voor het geld leven.'

De farizeeën, die van geld hielden, hoorden die dingen en lachten Jezus uit. Toen zei Jezus tegen hen: 'Jullie vinden het belangrijk om indruk te maken op mensen. Maar God weet hoe jullie van binnen zijn. En alles wat mensen geweldig vinden, dat vindt God verschrikkelijk.' Jezus zei verder: 'Eerst waren er alleen de heilige boeken van Mozes en de profeten. Toen kwam Johannes de Doper. Sinds dat moment wordt er verteld over Gods nieuwe wereld. En tegen iedereen wordt gezegd: 'Je moet Gods nieuwe wereld binnengaan!' Maar de wet zal altijd blijven bestaan, er zal zelfs geen komma uit de wet verdwijnen. Je zult nog eerder de hemel en de aarde zelf zien verdwijnen.'

Overweging

In deze tijd van het kerkelijk jaar lezen we traditiegetrouw verhalen over het leven van Jezus en in het bijzonder de gelijkenissen die hij zijn gehoor voorhield. Zo ook vandaag. Onder het kopje “het voorbeeld van de slimme dienaar” schotelt Jezus ons vandaag een uiterst naargeestig mannetje voor. Een onbetrouwbaar sujet dat voornamelijk denkt aan zijn eigen hachje. Maar hij lijkt er uiteindelijk niet mee weg te komen. Er zijn mensen die bij zijn directe baas komen klagen over het slechte beheer over de bezittingen van de rijke man. Tegenwoordig zou je dat een klokkenluider noemen. Bijna wekelijks, zo niet dagelijks kun je die term lezen in de media.

Klokkenluider

Met klokkenluiders loopt het vaak slecht af. Maar in dit geval trekt de rijke man zich iets aan van de klachten en ontbiedt hij zijn dienaar. Die krijgt op staande voet ontslag. De paniek breekt uit bij de dienaar en hij zint op een plannetje. Een snood plannetje. Op zijn beurt ontbiedt hij zijn schuldenaars en schrijft een belangrijk deel van hun schuld af. Honderd vaten olijfolie worden er vijftig. En honderd zakken graan worden er tachtig. De slechte dienaar doet dat om er zelf mee weg te komen en belangrijker nog: zijn motief is om vriendschap in de toekomst te kopen. Hoewel... is het vriendschap of iets anders. Zelf zegt hij er op uit te zijn vrienden te krijgen. Kennelijk had hij nog geen vrienden. Door zijn daden bindt hij mensen aan zich en wel op een behoorlijk grove manier. Want door de schulden af te schrijven maakt hij de schuldenaars chantabel. Ze worden door het voordeeltje tegelijkertijd afhankelijk van hem. In de toekomst zal hij zijn gekochte vrienden ongetwijfeld om terugbetaling vragen.

Maar nu gebeurt er iets vreemds in het verhaal. De rijke man prijst hem voor zijn slimme handelen. Je vraagt je af op welke wijze de rijke, rijk geworden is. Diefje en diefjesmaat. Het verhaal is oud, maar de wereld zit nog steeds hetzelfde in elkaar. Een uiterst klein deel van de mensen bezit het meeste geld. De armen worden steeds armer ten koste van de zogenaamde slimmeriken.

Juist gisteren schreef Sheila Sitalsing in de Volkskrant, in haar wekelijkse column onder het kopje “vies geld” het volgende: “Tussen de onderwereld en de bovenwereld staat een draaideur en bij die draaideur staat, ingeklemd tussen een notaris, een makelaar, een advocaat en een belastingadviseur, een bankier. Geld waar nog bloed aan kleeft, geld dat buiten het zicht van de belastingdienst is verdiend, geld dat corrupte heersers uit de spaarpotten van hun onderdanen hebben gegraaid, geld verdiend over de ruggen van pezende vrouwen en voortploegende cocaboeren, geld waar rivalen en hun advocaten voor zijn vermoord, vies geld: gooi het maar in het bakje dat de bankier bij de draaideur omhoog houdt. Met bakje en al hupst hij door de draaideur heen en voilá, aan de andere kant komt het schoon uit het bakje.” Tot zover Sheila Sitalsing. Een scherpe analyse van wat er in de wereld gebeurt en waaraan schijnbaar geen einde kan worden gemaakt.

Niet ‘van het Licht’

Terug naar Jezus die zegt dat mensen die bij een dergelijke wereld horen slim met anderen omgaan, máár dat dergelijk gedrag niet hoort bij mensen van het Licht.

Op het eerstse gezicht lijkt het alsof Jezus ter aansporing zegt: “Gebruik dat ellendige geld om vrienden te maken.” Maar het tegendeel is waar. Jezus bedoelt te zeggen: Aan al het geld van de wereld heb je uiteindelijk niets. Je moet kiezen tussen God en geld. Een tussenweg is er niet; je kunt niet tegelijk kiezen voor God en voor het geldleven.

Zou Jezus bedoelen dat we helemaal afzien van geld? In onze samenleving is geld het middel dat we hebben om een beetje gemakkelijk transacties te doen. Ik denk dat Jezus daar niets tegen zou hebben. Maar hij vertelde zijn verhalen in een samenleving die veel meer ingericht was op ruilhandel in nature. Ook daar waren er rijken en armen. Los van geld gaat het over overmatig bezit.

Ook in de brief van Paulus aan Timotheus gaat het over bezit en de positie van rijken. Even voor het goede begrip: de brieven van Paulus aan zowel Timotheus als Titus zijn hoofdzakelijk bedoeld als instructies aan herders der kerken en hun pastoraal beleid. Er zijn exegeten die van mening zijn dat de brieven niet van de hand van Paulus zijn. Taal, stijl en geest van de brieven zouden niet overeenkomen. Mij maakt dat eerlijk gezegd niet zoveel uit. Want de woorden die er staan liggen in lijn met de boodschap van Jezus. Timotheus wordt opgeroepen Het Goede Nieuws te verdedigen. Het goede nieuws zoals Jezus dat verwoordde in de passage die we kennen als de bergrede. Aandacht hebben voor mensen die aandacht nodig hebben en zorgen voor hulpbehoevenden. Daar komt het in grote lijn op neer.

Lage rentestand

In onze dagelijkse werkelijkheid worden we enorm op de proef gesteld. We leven in een consumptiemaatschappij en het geld kan niet op. De lage rentestand roept op om vooral artikelen te kopen, want we moeten de economie op gang houden. De vraag dient zich vandaag aan wat de werkelijk hulpbehoevenden er aan hebben.

Ik lees van de week in de krant dat goede doelenorganisaties steeds minder bijdragen krijgen. Er wordt gesproken over de Brexit en dramatische gevolgen, impeachment van een in mijn ogen in-zijn-besluitvorming onvoorspelbare president, over belastingparadijzen, witwassen, drugsoorlogen en vergeldingen. Om over de verschrikkelijk klimaatverschijnselen nog maar niet te praten. Want ook daar staat geld een omwenteling in de weg.

We leven in een moeilijke tijd. Laten we in Gods Naam voor ogen houden dat we het zouden moeten hebben over Het Goede Nieuws. De kenmerken daarvan zijn ons bekend en dat het moeizaam is om tegen het kwaad in de wereld te vechten weten we. Maar we hoeven niet tegen alle kwaad in de wereld te vechten. We kunnen op eigen schaal, in onze eigen omgeving, in onze eigen straat, op ons werk en hier, werken aan een betere wereld. Alle begin is klein en de aanhouder wint. Het kwaad straft zichzelf, luidt een spreekwoord. Laten we dus maar doen wat in ons vermogen ligt. De hele wereld is te groot voor een individu. Maar samen kunnen we wel iets bereiken. Onze oud-burgemeester Eberhard van der Laan zei al: "Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder." Volgens mij is alleen werken nu geen optie meer. We zullen wel moeten: samen. Om verder te komen.

Elkaar blijven inspireren en bemoedigen zal ons hopelijk op de been houden. Want dat deze wereld omgekeerd moet worden is evident. Laten we daar, ieder op onze eigen manier, aan bijdragen. Onze mindset moet gericht zijn op gezamenlijke belangen en ontwikkelingen in het belang van een eerlijke en duurzame wereld. Het gevoel van goed en kwaad is ons ingebakken. Bij de beslissingen die we dagelijks nemen kunnen we daar rekening mee houden. Indachtig de woorden van Paulus aan Timotheus en de lessen van Jezus kunnen we valse leraren aan. Paulus schrijft: "Zij," die valse leraren, "noemen het kennis, maar het is onzin." Een modernere term is: "fake-news" als het nieuws je niet aanstaat.

Paulus schrijft: de mensen die zulke dingen beweren, zijn hun geloof kwijtgeraakt. En zo is dat. Aan ons de taak om mensen weer geloof te geven.

Moeilijk, maar samen wel te doen.

Pianomuziek

Geloofsbelijdenis

Ik geloof in God de Oneindige,
die schepper is van hemel en aarde,
van mens en dier, van bloem en gewas.
Ik geloof dat ons gegeven is
de verantwoordelijkheid voor het behoud van onze aarde,
te delen met elkaar, met hart en ziel en al ons verstand.
Ik geloof dat in Jezus, God mens is geworden
om ons aan zichzelf gelijkvormig te maken.
Ik geloof dat in zijn leven, dood en opstanding
God naast ons en in ons is gekomen.
Ik geloof dat Gods Geest ons inspireert en kracht geeft
om af en toe boven onszelf uit te stijgen
in goedheid, barmhartigheid, creativiteit en zelfkennis.
Ik geloof dat het Rijk van God daar is
waar liefde woont, waar vertrouwen wordt bevestigd
en waar dromen werkelijkheid worden.
Amen.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Lied

Tullio Consalvatico / Bernard Huijbers

Slechts het brood dat wij te eten gaven
zal ons verzadigen.
Slechts de gevangene die wij verlost
zal ons bevrijden.
Slechts het gewaad dat wij wegschonken
zal ons bekleden.
Slechts de zieke die wij bezochten
zal ons genezen.
Slechts het water dat wij te drinken gaven
zal ons verkwikken.
Slechts het woord dat leed verzachtte
zal ons troosten.

Nodiging, breken en delen van brood en wijn

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Wat in stilte bloeit, in de luwte van tuinen,
onder de hete zon, op de akker,
heeft Hij bestemd voor de tafel der armen.

Aardekracht, zonkracht is Hij, licht in mensen,
dat wij elkaar verblijden en doen leven,
brood van genade worden, wijn van eeuwig leven.

pag. 7

Maar wie niets hebben, wie zal hen hieraan deel geven?
En die in weelde zwelgen en van niets weten,
wie zal hen naar gerechtigheid doen verlangen?

Aanschijn der aarde, wie zal jou vernieuwen?
Hij die alles zal zijn in allen, heeft ons bestemd om
aarde, jouw aanschijn te vernieuwen.

Gedachte

Heer,
Wij hebben veel meer dan onze gelijken
die ook geboren zijn naast vruchtbare akkers,
boven rijke bodemschatten
in geërfde grond.
Wij hebben meer mogelijkheden dan onze gelijken
die hun toekomst moeten afstaan aan tollenaars,
woekerend als onkruid.
We hebben meer geleerd,
en kennis is macht.

Heer,
Help ons om de klank van dit begrip
om te buigen tot positieve woorden.
Delend wat niet voor de enkeling is.
Omdat u de aarde aan alle mensen hebt gegeven.
Ook al beginnen we in het klein
en is onze invloed nog beperkt,
wanneer wij samen werken aan dit leengoed
zijn uw wonderen de wereld nog niet uit.

Onze Vader

Onze Vader, die in de hemel zijt,
uw naam worde geheiligd;
uw koninkrijk kome;
uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid.
Amen.

Activiteiten en informatie voor de komende periode

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Dat een nieuwe wereld komen zal
waar brood genoeg en water stroomt,
genoeg voor allen. (2x)

Daar bouwen wij veilige buurten,
wonen dooreen in wijken van vrede,
in schaduw van bomen.

Geen kinderen zullen daar sterven,
oude mensen maken hun dagen vol
en jonge mensen zullen daar pas op hun honderdste sterven.

Wij zullen niet voor de leegte zwoegen,
geen kinderen baren voor de verschrikking.
De wolf en het lam zullen weiden tezamen:
wij leren de oorlog af. (2x)

Dat een nieuwe wereld komen zal
waar brood genoeg en water stroomt,
genoeg voor allen. (3x)

Slotwoorden

We zijn aan het einde van de viering gekomen.
Zouden we het kunnen? Genoegen nemen met wat gewoon 'genoeg' is? Niet streven naar
meer en meer en meer? Ook een kwestie van mindset.

De tevreden visser

Een rijke fabrikseigenaar zag tot zijn afschuw een visser lui naast zijn boot liggen en een
pijp roken. 'Waarom ben je niet aan het vissen?' vroeg de fabrikseigenaar. 'Omdat ik genoeg
vis heb gevangen voor vandaag,' zei de visser.

'Waarom vang je er niet nog een paar?'

'Wat zou ik ermee moeten?'

'Je zou geld kunnen verdienen,' luidde het antwoord. 'Daarmee zou je een motor op je boot
kunnen laten monteren om verder de zee op te gaan en meer vis te vangen. Dan zou je
genoeg verdienen om nylon netten te kopen. Die zouden je meer vis en meer geld
opleveren. Al gauw zou je genoeg geld hebben om twee boten te bezitten... misschien wel
een hele vloot. Dan zou je een rijk man zijn net als ik.'

'Wat zou ik dan doen?' vroeg de visser.

'Dan zou je werkelijk van het leven kunnen genieten.' sprak de rijkard.

De visser antwoordde: 'En wat denk je dat ik nu aan het doen ben?'

Laten we gaan, maar niet voordat we vragen om Gods onmisbare zegen.

Zegen

De Eeuwige zegene u en behoede u;
de Levende doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig;
de Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

